HASEN BİN ALİ VAHŞÎ

Kırâat, fıkıh, nahiv ve hadîs âlimi Künyesi Ebû Ali olup ismi Hasen bin Ali bin Muhammed bin Ahmed bin Ca'fer'dir. 385 (m. 995) yılında, Belh yakınlarındaki Vahş köyünde doğdu. Memleketine nisbetle Vahşî ve Belhî denildi. Seksenaltı yaşında iken 471 (m. 1078) yılında Belh'de vefât etti.

İlk önce doğudaki ilim merkezlerinden biri olan memleketi Belh'de tahsiline başlayan Ebû Ali Hasen Vahşî, daha sonra Şam, Bağdad, Basra, Mısır, Horasan ve İsfehan gibi zamanındaki ilim merkezlerini dolaştı. Bu şehirler ve bölgelerdeki âlimlerden ilim öğrenip hadîs-i şerîf yazdı. Belh'de Ebü'l-Kâsım Ali bin Ahmed Huzâî, İsfehan'da Hâfız Ebû Nuaym İsfehânî, Horasan'da Ebû Bekr Hîrî, Basra'da Ebû Ömer Hâşimî, Bağdad'da Ebû Ömer bin Mehdî, Askalân'da İbn-i Mushah, Mısır'da Ebû Muhammed İbn-i Nehhâs ve daha birçok âlim, onun ilim öğrenip istifâde ettiği âlimler arasındaydı, ilim tahsili sırasında ve memleketine döndükten sonra fakirlik içinde yaşayan Ebû Ali Vahşî, günlerce aç kalmak pahasına da olsa, elde ettiği bilgiler üzerinde çalışmaya devam etti. Hocalarından yazdıklarını ezberleyip zihnine yerleştirdi. Yüzbin hadîs-i şerîfi râvîleriyle beraber ezberleyerek, hadîs ilminde hafız oldu. Memleketi Vahş'de kadrini kimsenin bilmemesi, onu, kendi evinde ilmini ilerletmek için çalışmaya sevketti. O sırada, zamanın Selçuklu veziri Nizâm-ül-mülk devletin desteğinde sünnî i'tikâdını öğretip yayan eğitim kurumları şeklinde Nizamiye medreselerini kurmakta ve bu medreselere zamanın en büyük âlimlerini de müderris ve idâreci olarak ta'yin etmekteydi. Ebü'l-Kâsım Kuşeyrî' ve İmâm-ül-Haremeyn Ebü'l-Meâlî Cüveynî gibi âlimleri bu medreselerde dersler vermek için görevlendirmişti. İsfehan, Nişâbûr, Herat, Basra, Merv, Âmul, Bağdad

şehirlerinin yanında Belh'de de, bir medrese yaptırmıştı. Bu medresenin inşâası ve hocalarını ta'yin etmek için Belh'e geldiğinde, Ebû Ali Vahşî'nin ilmini kendisine övüp durumunu arzettiler.Nizâm-ül-mülk de, Ebû Ali Vahşî'yi medresede hadîs ilmi öğretmesi için vazîfelendirdi. Ebû Ali Vahşî, Belh'de Sünen-i Ebû Dâvûd ve benzeri hadîs kitaplarını yıllarca okuttu. Yüzlerce talebe yetiştirdi. Çok ibâdet eder, hep Allahü teâlânın rızâsını kazanmak için çalışırdı. Allahtan çok korkar, dünyâ malına i'tibâr etmezdi: Hayatını devam ettirecek kadar mal bırakır, fazlasını fakirlere sadaka olarak dağıtırdı. Hadîs ilminde sika (güvenilir) olup, kırâati çok güzel olan Ebû Ali Vahşî'nin talebeleri arasında, Kâdî Behâeddîn Ömer bin Ali Mahmûdî, Hasen bin Ali Hüseynî Belhî ve daha birçok âlim vardı. Onlar da hocaları gibi Allahü teâlânın dînine hizmet etmek için gayret ettiler. İnsanlara nasihat edip emr-i ma'rûfta bulundular.

Kâdılık hizmetinde de bulunan Ebû Ali Hasen Vahşi, birçok kitap yazdı. "Emâlî" ve "Tevfîr"i bilinen eserleridir.

> Ebû Ali Vahşî'nin rivâyet ettiği bir hadîs-i şerîfte, Resûlullah (aleyhisselâm) ölüm hastalığıyla hastalandığında, nâmaz vaktinin geldiği "kendisine haber verilince; "Ebû Bekr'e gidiniz. İnsanlara namaz kıldırsın..." buyurdu.

Ebû Ali Vahşi, "Ben, Askalân mevkiinde İbn-i Musahhah ve diğer hadîs Âlimlerinden ilim öğreniyordum. Nafakam darlaştı. Yemek yemeden günler geçirdim. Yazı yazmak için kalemi elime aldığımda, tutmaya gücüm yetmiyordu. Bir ekmekçi dükkanına gittim ve ekmeğin kokusunu almak için yakınına oturdum. Böylece gıdamı aldım. Sonra Allahü teâlâ bana, Nizâm-ül-mülk'ün medresesine müderris olmağı nasîb etti. Allahü teâlâ, bugün benim elimden başkalarının rızkını dağıtıyor" derdi.

Ömer bin Ali Serahsî anlatır: "Ebû Ali'nin vefatı sırasında cenâzesinde hazır bulundum. Kabre konunca, mezarın çevresindekiler çığlıklar atarak kaçıştılar. Etrâfıma bakınca, mezarlardan çıkan haşerâtı (akrep ve diğerlerini) gördüm. Ebû Ali Vahşî'nin oraya defnedilmesi, kabristanda yatanların hepsini haşeratın tasallutundan kurtarmıştı. Çıkan, haşerat o kadar çoktu ki, neredeyse vadiyi doldurmuştu."

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Lisân-ül-mizân cild-2, sh. 241

2) Tezkiret-ül-huffâz cild-3, sh. 1171

3) Şezerât-üz-zeheb cild-3, sh. 339

4) Mu'cem-ül-müellifîn cild-3, sh. 260

5) Keşf-üz-zünûn sh. 163, 508